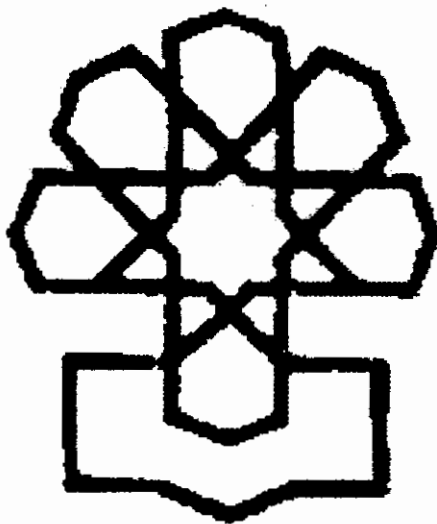

۳۹۱۰

نگاهی به تبصره‌های بودجه سال ۱۳۸۰ مرتبط
با بخش آموزش عالی و میزان انطباق آنها با
خط‌مشی‌های برنامه سوم توسعه (۲)

درباره لایحه بودجه ۱۳۸۰ - شماره (۴۷)

پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
دانشگاه و راه استاد و اطلاع: سنی نارانی
۱۳۴۰۷
شماره:
۷۹/۱۱۲۵
تاریخ:

کد موضوعی: ۱۶۰

شماره مسلسل: ۵۹۴۶

معاونت پژوهشی

دی ۱۳۷۹

کار: دفتر امور زیربنایی

سنت
۱۲۴
س

نگاهی به تبصره‌های بودجه سال ۱۳۸۰ مرتبط با بخش آموزش عالی و
میزان انطباق آنها با خط‌مشی‌های برنامه سوم توسعه (۲)

کدموضوعی: ۱۶۰

شماره مسلسل: ۵۹۴۶

مقدمه

انتظار آن است که بودجه به‌عنوان برنامه یکساله در قالب برنامه‌های میان مدت و بلندمدت توسعه تهیه و تنظیم گردد به گونه‌ای که تبصره‌ها، فعالیت‌ها و اعتبارات منظور شده در بودجه هر سال در نهایت موجب تحقق اهداف و سیاست‌های استراتژیک برنامه براساس سیاست‌های اجرایی و راهکارهای اجرایی پیش‌بینی شده در برنامه هر بخش گردد، تا در مرحله بعد تحقق اهداف و سیاست‌های استراتژیک بخش‌های مختلف موجبات تحقق اهداف کلان کشور را فراهم نماید از این زاویه ابتدا باید نگاهی اجمالی ولی دقیق به برنامه سوم بخش آموزش عالی (۱۳۸۳-۱۳۷۹) نمود، سپس به مقایسه اجزا بودجه پیشنهادی در قالب آن پرداخت و از این طریق شرایط ارزیابی مستدل را امکان‌پذیر کرد.

در نگرشی کلی ابتدا می‌توان این سوال را مطرح کرد که لایحه پیشنهادی (شامل تبصره‌ها و اعتبارات) در سال ۱۳۸۰ چه تفاوتی با همین لایحه در سال ۱۳۷۸ (دوره برنامه دوم) و سال ۱۳۷۹ (سال اول برنامه سوم) دارد و آیا هیچ تفاوتی به لحاظ مفاد تبصره‌ها و اعتبارات با سال‌هایی که خط‌مشی‌های فعلی برنامه وجود نداشته است دارد یا خیر؟ تا از این طریق میزان تأثیرپذیری بودجه پیشنهادی از برنامه را تعیین کرد.

در سطحی نازل‌تر و در صورت نادیده گرفتن برنامه حداقل باید به مقایسه شرایط وجودی این تبصره‌ها در اولین سال‌های گنجانیدن آنها در بودجه سنواتی با شرایط فعلی پرداخت تا از این طریق میزان ضرورت بقا و تداوم این تبصره‌ها را توجیه نمود. در این گفتار کوتاه سعی بر آن است که از هر دو طریق فوق‌الذکر تبصره‌ها و اعتبارات پیشنهادی بخش آموزش عالی مورد نظر قرار گیرد تا از این منظر امکان بررسی تبصره‌ها و اعتبارات مقدور شود و در جای جای آن نظرات پیشنهادی ارائه گردد.

تبصره ۳

یکی از تبصره‌های بودجه که بخشی از مفاد و اعتبارات آن مربوط به بخش آموزش عالی است تبصره ۳ است. پایه وجودی این تبصره به سال ۱۳۶۶ و تبصره ۱۷ برمی‌گردد. ارتباط مفاد این تبصره با بخش آموزش عالی، تسهیلات بانکی اختصاص یافته به صندوق‌های رفاه دانشجویان و خوابگاه‌های دانشجویی از محل تسهیلات بانکی آن است. همان طوری که ذکر شد تا سال ۱۳۷۷ امکان اعطای این تسهیلات در تبصره ۱۷ قوانین بودجه نیامده است و از سال ۱۳۷۸ در تبصره ۳ آمده است.

علت وجودی این تبصره در سال ۱۳۶۶ تنگنای شدید امکانات خوابگاهی، گسترده‌گی طرح‌های عمرانی آموزشی بخش آموزش عالی و محدودیت منابع بودجه عمرانی برای اختصاص به پروژه‌های خرید و احداث خوابگاه دانشجویی بود. در چنین شرایطی ضرورت داشت منابعی جز بودجه عمومی دولت برای تأمین ظرفیت خوابگاه‌های دانشجویی فراهم شود که راه حل ممکن «تسهیلات سیستم بانکی» بوده برای تداوم مفاد این تبصره از آن زمان تاکنون موارد زیر قابل طرح است:

۱-۱- میزان پوشش خوابگاهی در سال ۱۳۶۶ کمتر از ۲۲ درصد بوده است. طی برنامه اول افزایش این پوشش از ۲۲ درصد در سال ۱۳۶۸ به ۳۵ درصد در سال ۱۳۷۲ هدف‌گذاری گردیده بوده طی دوره برنامه دوم (۱۳۷۴-۱۳۷۸) این پوشش در حد ۴۰ درصد هدف‌گذاری شده است میزان این پوشش در حال حاضر بیشتر از ۵۰ درصد می‌باشد.

هدف تعیین شده در سال‌های برنامه سوم «ثبات پوشش خوابگاهی دانشجویان دولتی در دوران برنامه برای دانشجویان مجرد در حد ۵۰ درصد و افزایش این پوشش برای دانشجویان متأهلین از ۵۰ درصد در سال ۱۳۷۸ به ۳۰ درصد در سال ۱۳۸۳ است».

۲-۱- در مفاد تبصره ۳ قانون بودجه سال ۱۳۷۸ تداوم اعطای این تسهیلات از سوی بانک‌های عامل منوط به بررسی و تأیید توجیه اقتصادی طرح‌ها به استننا طرح‌های خود اشتغالی تا سقف هفت میلیون ریال گردیده است.

۳-۱- بازپرداخت کلیه وام‌های پرداختی به بخش آموزش عالی از سوی دولت تضمین و تعهد می‌گردد.

نتیجه مورد نظر از طرح موارد فوق الذکر آن است که:

۱-۲- مفاد تبصره باید در جهت تأمین هدف برنامه (خوابگاه متاهلین) تغییر یابد برای این امر می توان در جدول شماره ۵ مربوط به این تبصره عبارت «در جهت هدف برنامه برای پوشش خوابگاه متاهلین» اضافه گردد.

۲-۲- بانک‌های عامل یا سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف به ارائه گزارشات توجیه اقتصادی و اجتماعی ادامه اختصاص اعتبار از این محل شوند. در این راستا حجم مبالغ تعهد شده برای بازپرداخت که شامل بازپرداخت اصل پول، کارمزد آن، جریمه دیر کرد و... راهگشا خواهد بود.

۲-۳- امکان تأمین اعتبارات مورد نیاز برای تحقق اهداف برنامه از طرق دیگر یا از محل بودجه عمومی دولت با توجه به تغییر شرایط (به بهره‌برداری رسیدن پروژه‌ها در سال‌های آتی و...) مورد بازبینی قرار گیرد.

تبصره ۷ «بند الف»

تبصره هفت پیشنهاد می‌گردد به جای این که دستورالعمل این بند به پیشنهاد سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی برسد، ستاد هماهنگی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای دستورالعمل این بند را به تصویب برساند.

تبصره ۱۷

بندهای «الف» و «ب» تبصره ۱۷ قوانین بودجه سال‌های قبل، سال جاری و سال آتی از تبصره‌های اصلی بخش آموزش عالی است. براساس مفاد بندهای فوق‌الذکر به ترتیب مبالغ ۴۸/۶ میلیارد ریال و ۲۳ میلیارد ریال در اختیار دو وزارتخانه علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار می‌گیرد تا با پیشنهاد هیأت امنای مربوط و تأیید وزارت ذی‌ربط برای فعالیت‌هایی مانند توسعه دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری، پشتیبانی امور تحقیقاتی، فعالیت‌های فرهنگی، فوق برنامه و تربیت بدنی (پزشکی جامع‌نگر در گروه پزشکی) هزینه می‌گردد.

از آنجایی که اعتبار مورد نیاز برای برخی فعالیت‌ها نظیر توسعه دوره‌های کارشناسی ارشد و دکتری، فعالیت‌های فرهنگی، فوق برنامه و تربیت بدنی ضمن بودجه جاری هر

دانشگاه مورد بررسی قرار می‌گیرد و تأمین می‌شود و علاوه بر آن برخی از فعالیت‌های مذکور خود دارای ردیف جداگانه هستند مانند ردیف ۱۲۹۰۹۴ - فعالیت‌های فرهنگی و هنری دانشجویان (۳,۰۰۰,۰۰۰ هزار ریال)، ردیف ۱۱۳۵۸۲ - فعالیت‌های فرهنگ و هنری دانشجویان (۱۱,۳۵۵,۰۰۰ هزار ریال) هستند یا اعتبارات لازم برای امور تحقیقاتی ضمن بودجه جاری مراکز تحقیقاتی، ردیف‌های پژوهشی و ردیف‌های مختلف تبصره ۲۲ و پزشکی جامع‌نگر در ردیف ۱۲۹۰۳۵ (۱۱۸۰۰,۰۰۰ هزار ریال) تأمین شده است. لذا پیشنهاد می‌شود ضمن حفظ مبالغ ذکر شده برای بودجه بخش آموزش عالی، اعتبار مذکور بین دانشگاه‌ها توزیع و مفاد این بندها حذف گردد. یا در صورتی که نیاز به وجود اعتبار متمرکز برای رفع مسائل خاص توسط وزارتخانه‌های متبوع ضروری است، موارد هزینه آن تغییر یابد، زیرا موارد ذکر شده فعلی به دلایل ذکر شده از توجیه برخوردار نمی‌باشد.

در بند «ط» همین تبصره به وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی اجازه داده شده است که اعتبارات عمرانی خود را نیز براساس قانون تشکیل هیأت امنای و قانون نحوه انجام امور مالی و معاملاتی دانشگاه‌ها و به صورت کمک و بدون الزام به رعایت سایر قوانین و مقررات عمومی کشور (به استثنای ماده ۳۱ قانون محاسبات عمومی) هزینه نمایند. این بند به دلایل زیر عملی نمی‌باشد:

- ۱- در قوانین جاری کشور مفهوم «کمک» قابل تسری به اعتبارات عمرانی نمی‌باشد.
 - ۲- اعتبارات عمرانی ماهیت سرمایه‌گذاری دراز مدت دولت دارد لذا هزینه آن نمی‌تواند تابع ضوابط نباشد.
 - ۳- به دلیل ماهیت سرمایه‌گذاری بلندمدت آن هیأت امنای نمی‌تواند نظر و مشارکتی در سیاست‌های بلندمدت دولت داشته باشد.
- لذا پیشنهاد حذف عبارت «اعتبارات عمرانی» از بند فوق‌الذکر قویاً مورد تأکید است.
- در بند «و» همین تبصره کلیه دانشجویان دانشگاه‌ها غیرانتفاعی - غیردولتی، دانشجویان دوره شبانه و دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی امکان استفاده از امکانات یارانه‌ای را شمول شده‌اند. با توجه به تأکید برنامه بر این موضوع لازم است به دلیل عدم کشش یارانه‌های کشور از یک سو و در نظر گرفتن مواردی نظیر دانشجویان پاره‌وقت، نیمه وقت یا دانشجویان با واحد کم از سوی دیگر ضوابطی که شامل اکثر دانشجویان این بخش‌ها و نه همه آنها گردد در

متن تبصره گنجانند.

تبصره ۲۲ بند «ج»، «و»

در بند «ج» این تبصره چنانچه منظور از بخش غیردولتی، بخش خصوصی عام باشد چه لزومی دارد که دولت ۰۰ درصد هزینه‌های پژوهشی جهت بومی‌سازی دانش فنی این مراکز را پرداخت نماید. لذا پیشنهاد می‌شود به جای بخش غیردولتی، دانشگاه‌ها و مؤسسات غیردولتی آورده شود.

در بند «و» تبصره ۲۲ اعتبارات ردیف‌های ۵۰۳۴۸۶ که مربوط به حمایت از تحقیقات درآمدزا در دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی در جهت تحقق اهداف توسعه کشور است. چون جنبه تشویقی دارد بسیار ارزنده است ولی در ردیف ۵۰۳۴۹۱ روزآمد کردن دانش پژوهشگران رشته‌های مختلف وقتی پژوهشگر دانش ندارد روزآمد کردن آن، چه معنایی دارد.

پیشنهادات

- ۱- در سیستم بودجه‌بندی کل کشور تغییراتی اساسی و بنیادی داده شود به نحوی که در سال‌های آینده مشکلات بودجه از جمله نامفهومی برخی از بندهای آن اصلاح گردد.
- ۲- به منظور استفاده از محققان، استادان و مدرسان مقیم خارج از کشور تسهیلاتی برای استفاده از تجربیات این افراد در مراکز علمی و پژوهشی کشور در نظر گرفته شود.
- ۳- به منظور جلوگیری از فرار مغزها، تحقیقات گسترده‌ای راجع به علل و موجبات فرار مغزها صورت گیرد و نتایج آن جهت به کارگیری به مراکز اجرایی کشور ارسال گردد.
- ۴- نظر به اهمیت دوره پیش دبستانی در رشد شخصیت کودکان، مسئولیت این دوره در اختیار آموزش و پرورش قرار گیرد.